Tahrir Defterlerine Göre Şumnu Kazasında İsmi Değişen Yerleşmeler*

Hasan Hüseyin Yılmaz**

Giriş

Osmanlı kuvvetleri 1354 yılında, Rumeli'ye geçtikten sonra Süleyman Paşa[1] tarafından eski bir Türk geleneği olan uç teşkilatı[2] kurularak Rumeli fetihleri üç koldan sürdürülmüştür. Sultan Orhan'ın büyük oğlu aynı zamanda Rumeli fatihi olarak bilinen Süleyman Paşa, Rumeli'nde sancak beyliği elde eden ilk ve son şehzadedir. Süleyman Paşa, uç beyliğini Rumeli'ye taşımış ve orada önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Emrindeki topraklara 'daha sonraki zamanlarda "Paşa (e) ili" denilmesi ve Rumeli beylerbeyliğinin merkezine *Paşa Sancağı* isminin verilmesi de onun adına izafeten vuku bulmuştur. Nitekim Türkçe literatürde Paşa ismi ilk olarak Rumeli fatihi Süleyman Paşa için kullanılmıştır. Bu dönemde sınırlardaki uç beylerinin aynı zamanda akıncı birliklerinin de komutanlığını yaptığı anlaşılmaktadır.[3]Süleyman Paşa'nın ani ölümünden sonra Rumeli fetihlerini

* Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen *"XVI. yy. Osmanlı Tahrir Defterlerine Göre Şumnu Kazasının Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası"* başlıklı projenin ürünüdür.

** Araştırma Görevlisi, Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Uşak/ TÜRKİYE, hasan.yilmaz@usak.edu.tr

1 Halil İnalcık; *Osmanlı Sultanı Orhan*, (1324-1362) Avrupa'da Yerleşme, Öncü Basımevi, Ankara 2009, s. 80-89.

2 M.Münir Aktepe; "XIV ve XV. Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânına Dair", *Türkiyat Mecmuası* C X, İstanbul 1953, s. 308.

3 Osmanlı Devleti'nde Akıncı teşkilatının kurulması Osman Bey zamanında Mihaloğulları ailesinin atası olan Köse Mihal Bey tarafından gerçekleştirilmiş, uç beyi olan Evrenos Bey tarafından bu teşkilat bir ocak haline getirilerek kurumsallaştırılmıştır. Akıncılar, başlangıçta merkezde bulunmaktayken, I. Murat zamanında yeniçeri ocağının kurulmasıyla sınır boylarına kaydırılmışlardır. Bu düzenlemeden sonra savaş zamanında başlarındaki beyleriyle birlikte orduya katılmışlar, diğer zamanlarda da sınır boylarından düşman topraklarına keşif amaçlı akınlar düzenlemişlerdir. Akıncı olmanın en temel şartı iyi bir ata sahip olmak, iyi kılıç kullanıp, ok atmaktır. Akıncı defterlerine göre Balkanlarda özellikle Niğbolu ve Silistre Sancağına bağlı yerlerde Mihaloğulları ocağına bağlı akıncı nüfus mevcuttur. Araştırma sahamız olan Şumnu ve çevresi, Niğbolu Sancağında Mihaloğulu ailesine bağlı akıncıların yoğun olarak yaşadığı bir bölgedir. Bkz. OrlinSabev (Orhan Salih); "Osmanlıların Balkanlar'daki Fethi ve İdaresinde Mihaloğulları Ailesi (XIV.-XIX. Yüzyıllar)": *Mülkler, Vakıflar, Hizmetler, OTAM, 33/*Bahar 2013, s. 229-244.;

devam ettirenler o'nun halefleri olmuştur. Nitekim Bulgaristan topraklarının fethini 1363 yılında I. Murat başlatmış, 1371 yılında bahsedilen devlet üzerinde vasallık kurulmuş[4], 1388 harekâtında Şumnu başta olmak üzere Bulgaristan'ın Tırnovi ve Pravadi kaleleri ile önemli Balkan geçitleri İvan Şişman'ın elinden alınmıştır. Bahsedilen yerlerin kuzeyindeki topraklar ise anlaşma ile Şişman idaresine bırakılmıştır. Daha sonra İvan Şişman'ın anlaşmaya sadık kalmayarak Silistre Kalesi'ni Osmanlı'ya bırakmaması üzerine, Çandarlı Ali Paşa, geniş yetkilerle Şişman'ın Balkan Dağlarının kuzeyindeki ülkesini ve saklandığı Niğbolu Kalesi'ni kuşatmıştır. Bu esnada Şişman teslim olmuş, böylece Balkan Dağları ile Tuna Nehri arasındaki topraklar 1393 yılında Osmanlı ülkesine katılmıştır. 1396 yılında ise Yıldırım Bayezid'in Tuna'ya kadar ulaşmasıyla günümüz Bulgaristan topraklarının fethi tamamlanmıştır.[5]

Amaç

Osmanlı'nın Rumeli'yi fethinden itibaren sağ kolda önemli bir iskân sahası olan Şumnu kazası idari sahasında tahrirler döneminde[6](XV-XVII. yüzyıllar) mevcut yerleşmeler arasında "nam-ı diğer, dahi derler" zarflarıyla birden fazla ismi bulunan yerleşmeler incelenerek bunun nedeni tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bkz. Ayşe Kayapınar; "Balkanlar'da Mihaloğulları'na Tabi Akıncıların Bektaşilikle Bağlantısına Dair Onomastik ve Toponomik Bir Araştırma", *Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaşi Veli*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 399, *Bilimsel Toplantılar Dizisi*: 49, 2010, s. 39-57.

4 Halil İnalcık; *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezen, Yapı Kredi Yayınları, 1825, Tarih 20, I. Baskı, İstanbul Mayıs 2003, S. Baskı, İstanbul Ağustos 2004, s. 17.
Halime Kozlubel Doğru;*1844 Nüfus Sayımına Göre Deliorman ve Dobruca'nın Demografik*, Sosyal ve Ekonomik Durumu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011, s. 46, Çalık, *age*., 2005, s. 19-20 Todorov, *age*. 1983, 22

5 Johann Wilhelm Zinkeisen; *Osmanlı İmparatorluğu,* çev Nilüfer Epçeli, Tarihi-1 ed. Erhan Afyoncu, 1. Baskı Eylül 2011, Topkapı-İstanbul, s. 192.
Ali Paşa, Aydos'tan Dikenlik boğazı yolu ile Şimali Bulgaristan'a geçerek Pravadi, Şumnu, Razgrad ve Tırnovayı fethederek Niğbolu'ya sığınan Şişmanı kuşatmış, daha sonra onunla anlaşıp, Sofya'da kendisini bekleyen Murad Hüdavendigar'ın yanına dönerek birlikte Kosova'ya hareket etmişlerdir. Bkz. Osman Nuri, *Ecdad Tarihi,* Şumnu Matbaası, 1340 (1924) s. 25. Nuray Ocaklı; *Demographic Structueand Settlement Paterns of North-Eastern Bulgaria: AcaseStudy on Niğbolu Sandjak* (1479-1483), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) The Institute of Economic and Social Sciences of Bilkent University, Ankara 2006, , s. 30.

6 Osmanlı Devleti'nde genellikle yeni fethedilen bir toprakta fetihten hemen sonra ve diğer topraklarda yeni padişah tahta geçtiğinde arazi tahrirleri (kayıtları) yaptırılarak bu kayıtlar birleştirilip defter haline getirilmiştir. Tahrir bittikten sonra her bölgeye ait örf ve adetlerle alınacak vergi kuralları kanunname halinde defterin başına eklenmiştir. Bkz. NicoaraBeldıceanu, *XIV. yy. dan XVI. yy.'a Osmanlı Devletin'de Timar*, çev: Mehmet Ali Kılıçbay, Teori Yayınları, Ankara 1985, s. 3.

Yöntem

Öncelikle, Niğbolu sancağına bağlı Şumnu kazası kayıtlarının bulunduğu tahrir defterleri tespit edilmiştir. Buna göre Sofya Kiril Metodievo Milli kütüphanesinden NBKM Oak 45-29 (M.1479), Hk 12-9 (1483) icmal defterler ile Oak 217-8 (1537-38) evkaf defteri; Topkapı Sarayı Arşivinde bulunan TS. MA. d. 167 (1512), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, TT.d.370 Numaralı (937/ 1530) Muhasebe-i Vilayeti Rumeli Defteri, TT.d. 0439 (M.1538), TT.d. 0382 (M.1557), TT.d. 0771 (M.1642) mufassal defterler ile 788 (Evk.) (M.1540) evkaf defterine ulaşılmıştır. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-u Kadime Arşivi'nden TT.d. 042 (M.1579), TT.d. 058 (M.1579) mufassal defterler ile TT.d. 559 (Evk.) (M.1579) evkaf defterlere ulaşılmış, bu defterlerdeki kayıtlardan ilgili tablolar oluşturulmuştur. Yapılan incelemelerde tahrir dönemlerine göre kaza idari sınırında değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Nitekim 1538 tarihli mufassal tahrir defterine göre Şumnu idari sınırları içinde olan yerleşmelerin bir kısmının, daha sonraki defterlerde başka kazaların idari alanında kaldıkları tespit edilmiş, bu karışıklığın önlenmesi için de en geniş sınırların olduğu 1538 tarihli defterdeki idari alan esas alınmış, sonraki defterlerde Şumnu kazası dışında kalan yerleşmeler, tespit edilerek Şumnu'ya dâhil edilmiştir. Nâm-ı diğer/dahi derler zarflarının kullanıldığı yerleşmeler arasında ismi değişen yerleşmeler50.000/1 ölçekli topoğrafya haritalarından yararlanarak lokalize edilmiştir.

Tahrir Defterleri

Tahrirler, tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerde nüfus ve vergilendirilebilir kaynakların tespiti için yapılan sayımlardır. Tahrir işlemi sırasında sayımlara ait kâğıtlar bir araya getirilerek tahrir defterleri meydana gelmiştir. Tahrirlerle hazırlandığı dönem için eyaletlerin nüfusu, kazalara ait yerleşmeler, vergilendirilebilir gelir kaynakları tespit edilebilmektedir. Tahrirler, 10-30 yıllık aralıklarla XV. yy. dan XVII. yy. a kadar devam etmiştir.[7]

Niğbolu Sancağı ve Şumnu Kazası

Osmanlı, Bulgaristan topraklarını fethetmek için harekete geçtiğinde sahada dörde bölünmüş bir siyasi yapı mevcuttu. Tırnova Krallığı 1388 yılında kısmen, 1395 yılında ise tamamen alınmış, Konstantin ili (Köstendil) ile birlikte Osmanlı

7 Fatma Acun; "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji", *Türk Kültürü İnceleme Dergisi*, İstanbul 1999, s. 321-322

topraklarına katılmıştır. Vidin Prensliği ve Dobruca Despotluğunun Osmanlı topraklarına dâhil edilmesi ise, 1396 yılında gerçekleşmiştir. Bölgenin fethinden sonra 1397 yılında; Konstantin İli, Köstendil Sancağı; Vidin Prensliği, Vidin Sancağı; Dobruca Despotluğu, Silistre Sancağı; Tırnova Prensliği ise Niğbolu Sancağı ismiyle teşkilatlanarak Rumeli Eyaletine bağlanmıştır.[8] Niğbolu Sancağının sınırları Belgradçık ve İvraca Dağlarından başlayıp Şumnu'nun doğusunda Dobruca Ovasının başladığı Silistre Sancağı sınırlarına kadar uzanmaktadır (Bkz. Harita 1).[9] Bu dönemde Şumnu, Niğbolu Sancağına bağlı bir nahiye ve kaza olarak görülmektedir. Niğbolu Sancağının 1591 yılında Rumeli eyaletinden ayrılıp Özi eyaletine bağlanmasıyla, Şumnu da Niğbolu'nun kazası olarak Özi eyaletine dâhil edilmiştir.[10]

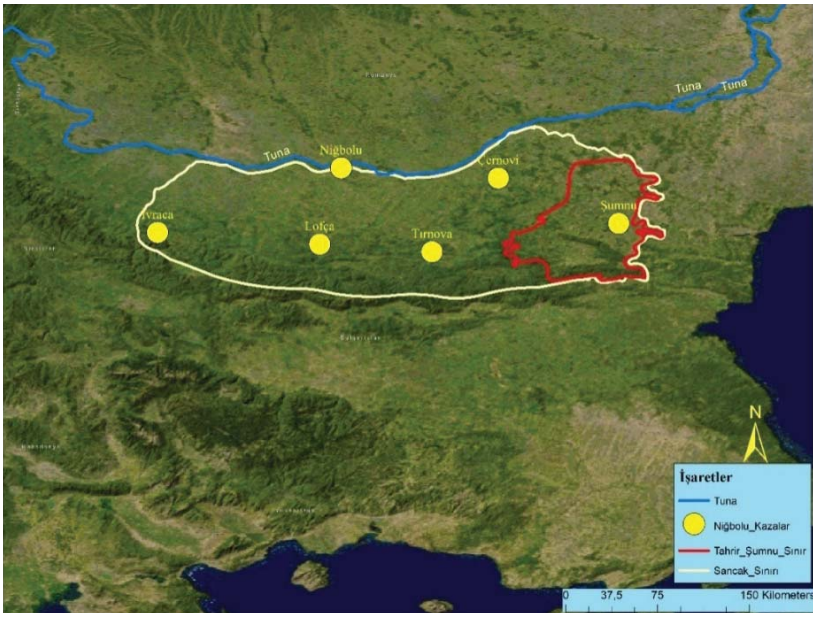

Harita 1: Niğbolu Sancağı Kazaları Arasında Şumnu Kazasının Konumu

8 Ayşe Kayapınar, Bulgaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Kurulması: Dönemlendirme Sorunu ve İskân, Türk Tarihinde Balkanlar, Cilt:1, T.C. Sakarya Üniversitesi, Balkan Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 2, Sakarya Haziran 2013, s. 329 (313-334).

9 Nikolai Todorov, *The Balkan City 1400-1900*, University of Washington Press Seattle, USA 1983, s. 23-31. Ocaklı, *age*., Ankara 2006, s. 30-31.

10 M. Murat Öntuğ, "Özü ile İlgili XVII. Yüzyıl Mühimme Hükümleri ve Kalesi" (Yüksek Lisans Tezi,), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 20-34

Şumnu, Balkan Dağlarının doğusunda; Tuna Platosu, Dobruca Ovası ve Balkan Dağlarının birbirine en fazla yaklaştığı bir konumda bölge güvenliğinin sağlanması amacıyla kurulmuş bir kale yerleşmesidir. Kamçı Nehrinin kolları tarafından Balkan ve Eski İstanbulluk Dağları üzerinde açılmış olan vadi geçitlerinin Tuna Platosu ile güneydeki Trakya Ovalarını birbirine bağladığı için tarihi dönemlerde bu yerlerin güvenliğinin sağlanması son derece önem kazanmıştır. Bahsedilenlerin yanında birinci Bulgar devletinin başkentleri olan Pliska ve Preslav'ın, bir Karadeniz limanı olan Varna ile ikinci Bulgar devletinin başkenti olan Tırnova'yı, Tuna limanı olan Rusçuk'a bağlayan yolların güvenliğinin sağlanması Şumnu kalesinin stratejik önemini arttırmıştır.[11] Bu özellikleri sayesinde Şumnu, tarihi dönemlerde bölgenin güvenliğini sağlayan bir kale yerleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha öncede ifade edildiği gibi Şumnu kazası, XVI. yy. ilk yarısında en geniş sınırlara sahipken bu yüzyıl ortasından itibaren bazı yerleşmelerin kaza statüsü kazanmasıyla birlikte idari alanında daralma olmuştur. Çalışmamız Şumnu kazasının en geniş sınırları esas alınarak hazırlanmıştır. Bu sınırlara göre 1538 yılında kaza idari alanı 4.300 km² lik bir alana sahip olup, bu da günümüz Bulgaristan topraklarının %3, 9'una tekabül etmektedir (Bkz. Harita 1).[12]

Osmanlı Devleti'nin Bölgedeki İskân Siyaseti

Osmanlının Balkanlardaki iskân siyasetine bakınca, ilk aşama olarak sahanın fethinde görev almış komutanlar (uç beyleri) eliyle özellikle Batı Anadolu da biriken nüfusun nakledildiği görülmektedir. Osmanlı padişahları yeni fethedilen yerlere, fetihte etkili olan yardımcı kuvvetlerin geniş yetkilerle sahaya yerleşmesine ve birtakım ayrıcalıklar kazanmasına imkân sağlamıştır. İmparatorluğun ilk yıllarında bu komutanlara, uç beyi (sınır komutanı) statüsü verilerek devlet emrindeki bir askerden ziyade, müttefik ve konumları yüksek insanlar statüsü verilmiştir. Bahsedilen ayrıcalıklar yanında, iskânı teşvik için oralara akrabalarıyla göç edenlere, yurtluk ve tımar gibi imtiyazlar da verilmiştir.[13] Bu durum, komutanların yeni yerler fethetme arzusunu da sürekli olarak canlı tutabilmiştir. Fetih yıllarından sonraki zamanlarda uç beylerinin mahiyetinin dışında devlet,

11 Selma Akay Ertürk, "Şumnu Şehri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Süha Göney'e Armağan), İstanbul Üniversitesi Yayın No: 5150 Edebiyat Fakültesi Yayın No:3452, İstanbul 2013, s. 287

12 Günümüzde Şumnu Oblastı'nın (İl) idari alanı 3390 km²dir. Bkz. Osman İsmail, Şumnu ve Tarihte Bıraktığı İzler, İzmir, 2014, s. 15.

13 Ö. Lütfi Barkan, (1980) *Türkiye de Toprak Meselesi Toplu Eserler 1*, Gözlem Yayınları, İstanbul, s. 18; Karen Barkey, (2010) *Scheduling and Social Kontrol in th eOttoman Empire, 1550 to 1650, Comperattive Studies and Society and History* Vol.38, No.3, Cambridge University Press, s. 463

iskân edeceği konar-göçer nüfusu, yerleşmeye teşvik etmiş, ya da zorunlu olarak yerleştirerek iskânın ikinci aşamasını gerçekleştirmiştir. Çalışma sahamız olan Kuzeydoğu Bulgaristan toprakları da bahsedilen iskân sahası içinde yoğun yerleşme faaliyetlerine sahne olmuştur. Bu yerlerdeki değişik Oğuz oymaklarına ait yer isimleri ile bu yerleşmelerde meskûn olan Müslüman Türk nüfus, bunun başlıca delilidir.[14]

Tahrirler Dönemi Şumnu Kazası İdari Alanında İsmi Değişen Yerleşmeler

Şumnu Kazası idari alanında bulunan 461 yerleşmeye ait kayıtlar incelendiğinde 90'a yakın yerleşmede "nâm-ı diğer, dahi derler" zarfları kullanılarak birden fazla ismin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu tür isimlendirmeler tarafımızdan ilk önce aynı yerleşmenin farklı isimleri olduğu düşünülmüştür. Nitekim ülkemizde tahrirlerle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde de bunun aynı şekilde anlaşıldığı ve lokalizasyonda bunların tek köy olarak gösterildiği bilinmektedir. Ancak yapılan defter, saha ve topoğrafya haritası çalışmalarında bahsedilen köylerin bir kısmının bu kurala uymadığı, birbirine yakın farklı yerleşmeler olduğu anlaşılmıştır. Nitekim tahrir defterlerinin hazırlanma sürecinde bunların bazılarının demografik yapısının değiştiği, bazılarının ise isminin beraber zikredildiği yerleşmeyle birleştiği, bazılarının ortadan kalkan yerleşme isimlerinden etkilendiği, bir kısmının ise son defterlerde ayrı yerleşmeler olarak farklı yerleşmeler hüviyetiyle kaydedildiği anlaşılmıştır. Bunun üzerine yapılan ayrıntılı incelemede sahamızda bulunan ve "nam-ı diğer, dahi derler" zarflarıyla kaydedilen yerleşmelerden 25 tanesinin, bahsettiğimiz gibi gerçekte farklı yerleşmelerin birlikte kaydedilmesinden müteşekkil olduğu gerçekte ise 50 civarında yerleşim birimini ifade ettiği anlaşılarak lokalizasyonu yapılmıştır. Bahsedilen yerleşmelerin durumu aşağıda tasnif edilerek anlatılmış ve lokalizasyon haritasında gösterilmiştir (Bkz. Harita 2).

14 Enver M. Şerifgil, "Rumeli'de Eşkinci Yörükler", Türk Dünyası Araştırmaları 1981, s. 64-65; Ahmet Cebeci, XVI. Yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1994, s. 84

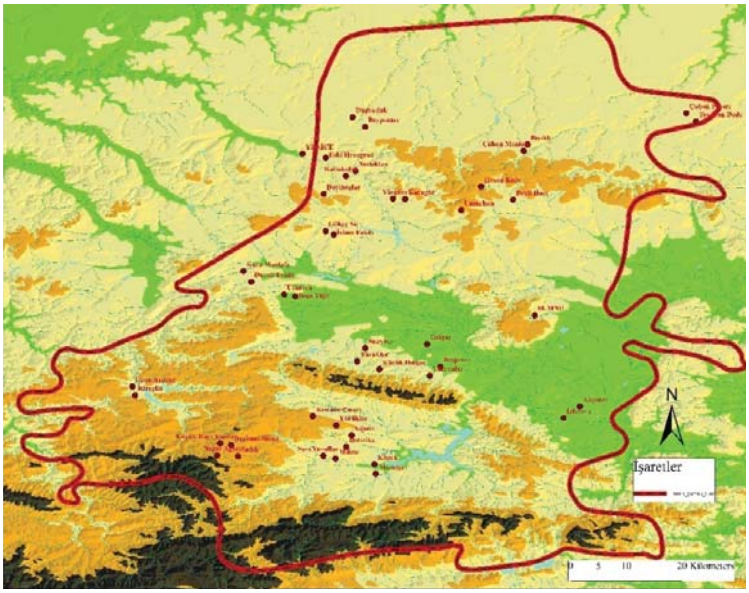

Harita 2: Şumnu Kazası İdari Alanında İsmi Değişen Yerleşmeler (XV-XVI. YY)

Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişikliğe Bağlı Olarak İsmi Değişen Yerleşmeler

Yerleşmelerin isimlendirilmesinde demografik yapının belirleyici bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bir yerleşmede meskûn olanların kültürel özellikleri o yerleşmenin ismine yansımaktadır. Nitekim çalışma sahamızda bulunan Türk yerleşmelerinin çok büyük oranda Türkçe isimler taşırken, Gayri Müslimlerin yaşadığı yerleşmelerin isimlendirilmesinde ise genelde Türkçe olmayan isimler görülmektedir. Tahrir defterlerinin hazırlandığı dönem öncesi ya da esnasında çalışma sahamıza yapılan yoğun Türk nüfusu iskân sürecinde bazı Gayri Müslim köylerinin boşaldığı tespit edilmiştir. Boşalan bu yerleşim yerlerinin merkezine ya da çok yakınında bulunan mezralarına Türk nüfusunun yerleştiği, bu olaydan sonra ise yerleşmenin eski isminin yeni sakinler tarafından bir süre kullanıldıktan sonra terkedildiği anlaşılmaktadır. Bu durumu bir örnekle açıklamak yerinde olacaktır. Nitekim, 1479 yılı defterinde "Dobrika, yörükler ekerler" bilgisiyle kaydedilen yerleşmenin nüfus kaydı bulunmamaktadır. 1483 tarihli defterde bu yerleşme, "Dobrika" ismiyle, 12 hanelik nüfusu ise "yörükân" olarak kaydedilmiştir. Bu yerleşme 1516 yılı mufassalına göre hazırlanan 1530 yılı icmal muhasebe defterinde 14 hane ve "Dobrikova" ismiyle kaydedilmiştir. 1538 yılı defterinde 20 hane; 1557 yılı

defterinde 37 hane; 1579 yılı defterinde 39 haneye sahip olan bu köy "Dobrikova, nâm-ı diğer Sığırcı" olarak kaydedilmiştir. 1642 yılı defterinde ise 35 haneye sahip olduğu ve isminin de "Sığırcılar" olarak kaydedildiği görülmektedir. Defterlerdeki bilgilere göre yapılan harita çalışmasında bu sahada Aşağı Sığırcı (DolnaRıtlina) ve Yukarı Sığırcı (GornaRıtlina) olmak üzere iki tane yerleşim yerinin olduğu tespit edilmiştir(Bkz.Harita3).Bu durumu şu şekilde açıklamak mümkündür.1479 yılında bu yerleşmenin nüfusunun bulunmaması, Dobrika isminin de Türkçe olmaması, bunun yanında 1483 yılı defterinde ise hanelerinin "yörükân" olarak kaydedilmesi, bu yerleşmeden ilk önce Gayri Müslim nüfusun göç ettiği, sonrasında ise konar-göçer Yörük nüfusun burada yeni bir yerleşim yeri kurarak eski isminin kullanılmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. 1538 yılında ise bu yerleşmenin yakınlarında "Sığırcı" isimli bir yerleşme kurulduktan sonra, yakınlıktan dolayı defterlere "Dobriko'yanâm-ı diğer Sığırcı" olarak kaydedildiği anlaşılmıştır (Bkz. Tablo 1, Satır 7). Son defterde "Sığırcı-lar" isminin kullanılması ise, Dobrikova köyünün de "Sığırcı" ismini almasından kaynaklandığını anlamamıza neden olmaktadır. Sahamızda bulunan Küçük Dalgaç köyünün Çoban Yurdu'na, Miline Köyünün SarıYusuflar'atevdi edilmesinin de bu şekilde olduğu anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1, Satır 17, 19).

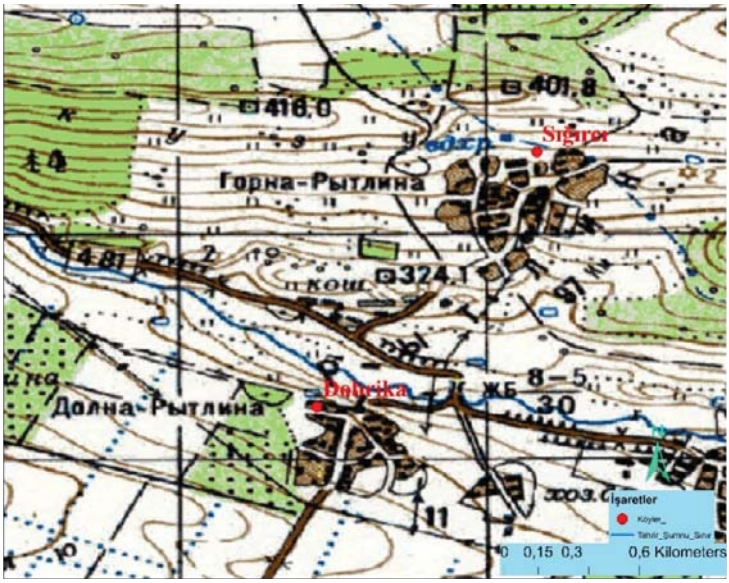

Harita 3: Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişikliklere Bağlı Olarak İsmi Değişen Dobrikova Köyü "Dobrikova, nâm-ı diğer Sığırcı"

Bazı Gayri Müslim köylerinde demografik değişiklik olduktan sonra yerleşmeye Türkçe isimler verildiği halde bu ismin zamanla terkedilerek eski ismin kullanılmaya devam ettiği yerleşmeler de bulunmaktadır. Nitekim Dalgaç köyü ve İzlatova köyünün Gayri Müslim nüfusu göç ettikten sonra bu köyler mezraya dönüşmüş, bu mezralardan "Dalgaç" üzerinde kurulan Türk yerleşmesi "nâm -ı diğer Hacı Bayram Yeri" ismi ile, "İzlatova" üzerinde kurulan Türk yerleşmesinin ise "nâm-ı diğer Akpınar" ismi ile bir süre devam ettiği anlaşılmıştır. Sonraki dönemde ise bunların terkedilerek eski isimleri olan "Dalgaç" ve "İzlatova, İzlatar" isimlerinin kullanılmaya devam ettikleri görülmektedir (Bkz. Tablo 1, Satır 6, 12).

Sınırlı olmakla birlikte bazı köylerde ise Tük nüfusunun köyü terk ederken, boşalan yerleşmeye G. Müslim nüfus yerleşerek isminin değiştiği anlaşılmaktadır. Nitekim 1516 yılı mufassal tahrir defterine göre hazırlanan 1530 yılı icmal muhasebe defterinde 4 Müslim haneye sahip olan "Doymuşlar" köyü, 1538 yılına ait evkaf defterinde 36 Gayri Müslim haneye sahip olup "Doymuşlar, Beypınarı ayağında otururlar" ismiyle kaydedilmiştir. 1557 tarihli mufassal defterde ise 80 Gayri Müslim haneye sahip "Doymuşlar, nâm-ı diğer Arnavud" ismiyle görülmektedir. Yapılan defter ve harita incelemesinde bu köyün 1642 tarihli defterde 139 G. Müslim haneye sahip "Arnavud-u Vakf" olarak kaydedildiği görülmüştür. Saha ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Hrazgrad şehir merkezine XVI. yy ilk yarısında Katolik Arnavud nüfusun yerleştirildiği, bir süre sonra da, bunların yakın çevrede bulunan İbrahim Paşa vakıflarına ait köylerdeki Müslüman nüfusla yer değiştirdiğine dair bir bilgiye de ulaşılmıştır.[15] Kısaca ifade etmek gerekirse, Doymuşlar isimli yerleşmedeki Müslüman nüfus, XVI. yy. ortalarında Hrazgrad şehrine göç ederken bu şehirde bulunan G. Müslim Arnavud nüfusun bir kısmı bahsedilen köye göç ederek bir nüfus değişimi olmuş, bu esnada yerleşmenin isminin de "Arnavud" a tevdi edildiği anlaşılmıştır (Bkz. Bkz. Harita 2; Tablo 1, Satır 8).

Yakın Yerleşmelerin Birleşmesine Bağlı Olarak İsmi Değişen Yerleşmeler

Gerçekte farklı yerleşmeler olduğu halde aralarındaki fiziki yakınlıktan dolayı isimleri birlikte kaydedilen yerleşmelerden bazılarının tahrirlerin hazırlandığı dönemde resmi olarak birleşerek aynı isimli tek köye dönüştüğü tespit edilmiştir. Birleşen bu yerleşmeler arasında eğer doğal bir engel yoksa, yerleşmeler fiziki olarak ta birbirleriyle bütünleşmiştir. Ancak doğal engel olan yerlerde bu birleşme

15 MachielKiel, "Hezergrad" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C 17, 1998, s. 297-300

isimler üzerinden olmuş, fiziki bir bütünleşme gerçekleşmemiştir. Sahamızda bulunan Bıyıklı ve Karagözler köyleri bahsedilen iki farklı durumun daha iyi anlaşılması için örnek olarak verilebilir.

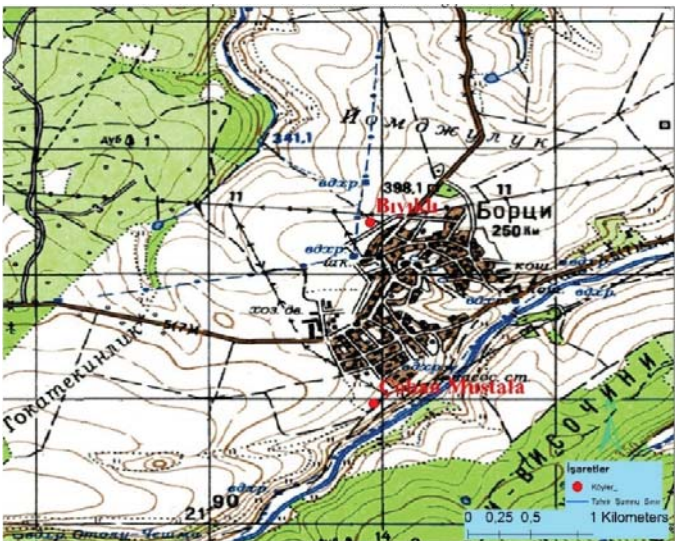

Harita 4: Yakın Yerleşmelerin Birleşmesine Bağlı Olarak İsmi Değişen Çoban Mustafa Köyü "Çoban Mustafa, nam-ı diğer Bıyıklı"

1538, 1557 ve 1579 tarihli defterlerde "Çoban Mustafa, nam-ı diğer Bıyıklı" olarak kaydedilen yerleşmenin, 1642 tarihli defterde "Bıyıklı" olarak kaydedildiği görülmekte, günümüzde "Bıyıklı-Bortsi" köyü olarak varlığı devam etmektedir. Yapılan harita çalışmasında Çoban Mustafa yerleşmesinin, Bıyıklı köyünün güneyinde bulunduğu, aralarında doğal bir engel bulunmamasından dolayı bu köyle fiziki olarak ta bütünleştiği anlaşılmıştır (Bkz. Tablo 1. Satır: 5; Harita 4).

1516 tarihli mufassal deftere göre hazırlanan 1530 tarihli defterde 15; 1538 tarihli defterlerde 1 hane olarak kaydedilmiş olan "Yörgüce" yerleşmesi, 1557 tarihli defterde 26 hane, 1579 tarihli defterde 35 hane ve "Yörgüce, nâm-ı diğer Karagöz" olarak kaydedildiği görülmüştür. Bu da 1538-1557 yılları arasında "Yörgüce" köyünün yakınlarında "Karagöz" isminde bir yerleşmenin kurulduğunu göstermektedir. 1642 tarihli defterde ise bu yerleşmeler "Karagözler" olarak kaydedilmiştir. Yani "Yörgüce" ismi ortadan kalkmış, "Karagöz" ismine "ler" çoğul takısı eklenmiştir.

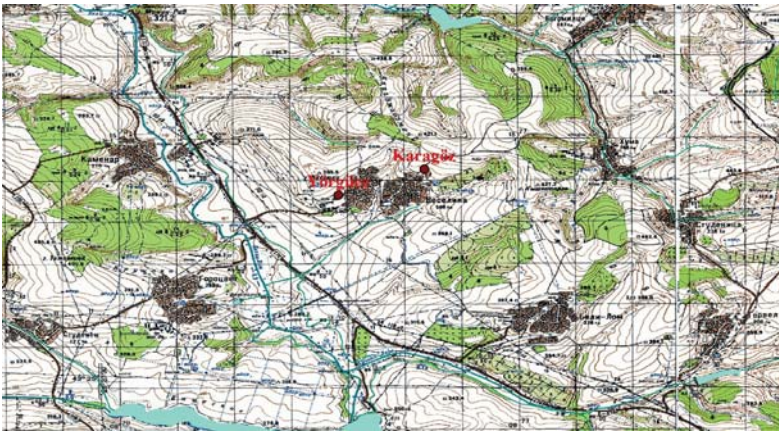

Harita 5: Yakın Yerleşmelerin Birleşmesine Bağlı Olarak İsmi Değişen Yörgüce Köyü "Yörgüce, nâm-ı diğer Karagöz"

Yapılan topoğrafya haritası çalışmasında kaynağını bir plato yamacından alan akarsu tarafından oluşturulan vadinin iki farklı yamacında Yörgüce ve Karagöz ün mevcut olduğu anlaşılmıştır. Harita 5'te görüldüğü gibi akarsuyun doğal engel oluşturması nedeniyle bu yerleşmelerin fiziki olarak bütünleşemedikleri anlaşılmıştır (Bkz. Tablo 1. Satır: 24; Harita 5).

Aralarındaki fiziki yakınlıktan dolayı birleşerek ismi değişen diğer köylerin ise "Başayiğit, nam-ı diğer Umurca; Baybani Sinanlar, Küçük Hacı Yurdu dahi derler; Beşpınar, Umranlar dahi derler; İslam Fakih nâm-ı diğer Gökçe Su; Kara Mustafa, nâm-ı diğer Durali Fakih; Kireçliknâm-ı diğer Uzun Âşıklar; Mezidçe, nam-ı diğer Köpekli; Parmaksız Hasan, Geyikli dahi derler; Sâdık, Nazar Ağacı dahi derler; Şuaybçenâm-ı diğer Yörükler; Toyuran Dede Zaviyesi nâm-ı diğer Çobanpınarı", bahsedilen tasnife uygundur (Bkz. Bkz. Harita 2; Tablo 1. Satır; 1, 2, 3, 5, 11, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24).

Yakınında Bulunan Bir Yerleşmenin Ortadan Kalkmasına Bağlı Olarak İsmi Değişen Yerleşmeler

Tahrir defterlerinde aynı dönemde var olup birbirine yakın olduğu anlaşılan bazı yerleşmelerin bir tanesinin zamanla ortadan kalktığı, ortadan kalkan yerleşmenin isminin ise yakınındaki bir başka yerleşmeye isim olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 1538 tarihli defterde 20 G. Müslim haneye sahip olan "Eski Hrazgrad" köyü, 1557 yılı defterinde 18 G. Müslim hane; 1579 yılı defterinde ise "Mezraa-i Eski

Hrazrgrad, sabıka karye olup on beş seneden berü perakende olmağınmezraakayd olundu hariçten ve nefsi Hrazgraddan bazı Müselmanlar ziraat idüp öşrün virirler." kaydı bulunmaktadır.1538 yılına ait İbrahim Paşa Evkaf defterinde 104 Müslim ve 224 G. Müslim haneye sahip, "Nefsi Yenice, nâm-ı diğer Hrazrgrad-ı Cedid" ismiyle görülen yerleşmenin, sonraki defterlerde "Nefsi Hrazrgrad" ismiyle kaydedildiği görülmektedir. Bu yerleşme günümüzde "Razgrat" şehri olarak varlığını devam ettirmektedir. Yapılan harita ve saha çalışmasında ortadan kalkmış olan Eski Hrazrgrad köyüne ait yerleşim yerinin günümüz Razgrad şehrinin 1 km kuzeydoğusunda bulunan eski bir Bizans yerleşmesi olan "Arbitos" harabelerinin bulunduğu sahada olduğu anlaşılmış buna göre lokalize edilmiştir. Bu bilgilerden Eski Hrazrgrad köyü yakınlarında kurulan "Yenice" isimli yerleşme, bu köye yakınlığından dolayı önce "nâm-ı diğer Hrazrgrad-ı Cedid" yani "Yeni Hrazrgrad" ismini almış sonrasında ise "Yeni" sıfatı ortadan kalkarken "Hrazgrad" ismi "Razgrad"a tevdi edilerek isminin devam ettiği anlaşılmaktadır (Bkz.Tablo 1; Satır 25; Harita 6).

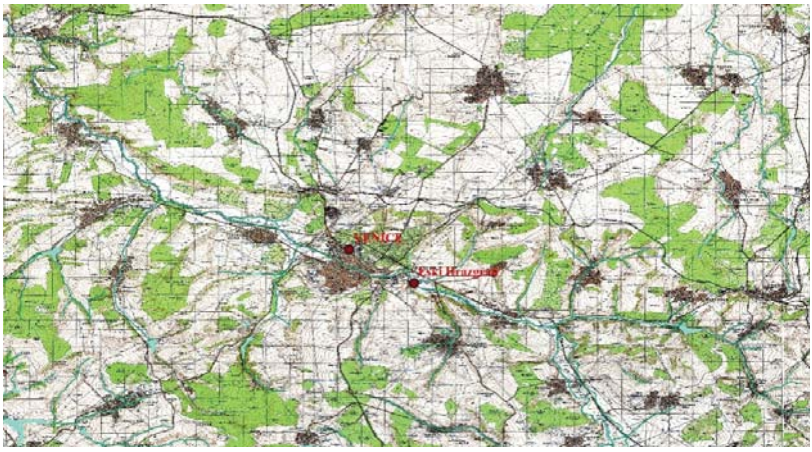

Harita 6: Yakınında Bulunan Köyün Ortadan Kalkmasına Bağlı Olarak İsmi Değişen Yenice Şehri "Yenice, nâm-ı diğer Hrazgrad-ı Cedîd"

Benzer ve ilginç bir durumda Beypınarı yerleşmesinde görülmektedir. Nitekim, 1516 yılı mufassalına göre hazırlanan 1530 tarihli icmal muhasebe defterinde 8 Müslüman hanenin kayıtlı olduğu "Beypınarı" köyü, 1538 tarihli defterde 5 Müslim ve 18 Gayri Müslim hane kayıtlı olup "Beypınarı, nâm-ı diğer Dişbudak" ismiyle kaydedilmiştir. Bu köyün1557 yılı defterinde ise 10 Müslim hanenin

kayıtlı olduğu "Düşbudak" ismiyle mevcut olduğu görülmektedir. Bundan da anlaşılmaktadır ki saha dışından gelen ve "Beypınarı" yakınlarında 18 hane Gayri Müslim tarafından "Düşbudak" adıyla kurulan yerleşmenin halkı 1538-1557 yılları arasında buradan göç etmiş, bu yakınlarda bulunan "Beypınarı" yerleşmesi de "Düşbudak"ismini almıştır. Bu yerleşme günümüzde "Düşbudak-Yasonevets" ismiyle varlığını devam ettirmektedir (Bkz.Tabo 1; Satır 4).

Müstakil Yerleşme Hüvviyeti Kazanan Köyler

Yukarıdaki başlıklar altında bahsedildiği gibi farklı yerleşmeler olduğu halde isimleri birlikte kaydedilen yerleşmelerden bazıları ortadan kalkıp, bazıları yakınında yer alan başka bir yerleşme ile birleşirken bir kısmının da bu farklılığı devam ettirerek müstakil yerleşme hüvviyeti kazandığı anlaşılmıştır. Sahamızda bulunan "Hasanca maa Beyli Hacı, Umurhan dahi derler" ismiyle kayıtlı olan yerleşmelerden iki tanesi Beyli Hacı- Boykovo; Umurhan- Mirhanlı-Trem günümüzde devam ederken bir tanesinin (Hasanca) ortadan kalkmış olduğu anlaşılmaktadır (Bkz.; Harita 2; Tablo 1; Satır 10). Çalışma sahamızda bulunan "Kabakulak, nâm-ı diğer Nedoklan" yerleşmesi günümüzde birbirine yakın iki ayrı köy olarak varlığını devam ettirmektedir (Bkz.; Harita 2; Tablo 1; Satır 13). Yine defterlerde "Yörükler, nâm-ı diğer Kestane Pınarı" ismiyle kayıtlı olan yerleşme ise günümüzde Kestane Yeni Mahalle; Aşağı- Yukarı Kestene isimleriyle mevcuttur (Bkz.; Harita 2; Tablo 1; Satır 15).

Sonuç

Çalışma sahamızda Türk iskânı XV. yy. da başlamış, yoğun olarak XVI. yy. da devam etmiştir. Bu süreç içinde sahaya nüfus gelmeye devam etmiş, adeta katar katar gelen nüfustan sahaya ilk gelenler tarafından yerleşmeler kurulurken, daha geç gelenler ise sahanın uygun yerlerine iskân olunarak kendi yerleşim yerlerini oluşturmuşlardır. Sahaya sonradan gelen nüfusun bir kısmı, ise daha önce mevcut olan yerleşmelerin yakınlarına iskân olundukları ve buralarda köylerini kurdukları anlaşılmaktadır. Bu dönemde sahadaki yerleşmelerin genelde birbirine kan bağı ile bağlı akraba ailelerden müteşekkil olduğu anlaşılmaktadır. Bunların kendi arasında kan bağı olduğu hane reislerinin baba isminden anlaşılmaktadır. Bu dönemde "karye" yani "köy" kurulurken günümüzdeki gibi devlet hizmetlerinin ulaştırılması bakımından toplanmayı gerektiren bir zaruret olmadığı için 5-10 haneden oluşan obalar şeklinde sahaya yayılmış durumdadırlar. Bunların köy hayatından ziyade oba hayatı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Defterlerde köy olarak kaydedilen yerleşmeler birbirine yakın olan bu obaların ayrı ayrı ya da birlikte

kaydedilmesinden müteşekkildir. Bahsedilen dönemde Şumnu Kazası idari alanında büyük çoğunluğu sürekli yerleşme olan toplam 461 yerleşim birimi tespit edilmiştir. Bahsedilen özelliğe sahip yerleşmeler, yani birbirine yakın olan yerleşmelerin isimleri tahrir yazıcıları tarafından kaydedilirken "nâm-ı diğer, dahi derler" zarfları kullanılarak birden fazla ismi olan tek köy gibi yazılmıştır. Tahrir defterleri, topoğrafya haritası incelemesi ve saha çalışmalarında bahsedilen "nâm-ı diğer, dahi derler" zarfları kullanılarak tek köy gibi kaydedilen yerleşmelerin bir kısmının birbirine yakın ama farklı yerleşmeler olduğu anlaşılmıştır. Yapılan araştırmada bu özelliğe sahip olanlardan bir kısmının süreç içinde, isminin birlikte yazıldığı ve kendisine yakın olan yerleşmeye göç ettiği bu yüzden de kendi isminin zamanla unutulduğu, bir kısmının ise süreç içinde nüfuslarının artmasına bağlı olarak meydana gelen alansal genişlemeyle yakınındaki yerleşmeyle birleşmiş olduğu anlaşılmıştır. Çalışma dönemimizde sahamızdaki yerleşmelerde görülen bu durum, tahrir çalışmalarında dikkat edilmesi gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynaklar

Arşiv Vesikaları

İstanbul, Başkanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Defterleri:

Tahrir Defterleri (TT.d.): 382, 439, 771

Evkaf Defteri (Evk): 788

Ankara, Tapu Kadastro Kuyud-u Kadime Defterleri (TTK TADB)::

Tahrir Defterleri (TT.d.): 42, 58

Evkaf Defteri (Evk): 559

Sofya Kiril Metodievo Milli Kütüphanesi (NBKM) Defterleri:

İcmal Tahrir: Oak 45-29, Oak 12-9

Evkaf: Oak 217-8

Topkapı Sarayı Arşivi:

TS. MA. d. 167

Kaynak ve Araştırma Eserler

Acun, Fatma, "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji", *Türk Kültürü İnceleme Dergisi*, İstanbul 1999, s. 319-332

Aktepe, M. Münir, "XIV ve XV. Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskanına Dair", *Türkiyat Mecmuası* C X, İstanbul 1953, s. 299-312

Barkan, Ö. Lütfi, *Türkiye de Toprak Meselesi Toplu Eserler 1*, Gözlem Yayınları, İstanbul 1980.

Barkey, Karen, *Scheduling and Social Kontrol in the Ottoman Empire, 1550 to 1650, Comperattive Studies andSociety and History*, Vol.38, No.3, Cambridge University Press 2010.

Beldıceanu, Nicora, *XIV. Yy dan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devleti'nde Tımar*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Teori Yayınlar, Ankara 1985.

Cebeci, Ahmet, *XVI. Yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları* (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1994.

Doğru, Halime Kozlubel, *1844 Nüfus Sayımına Göre Deliorman ve Dobruca'nın Demografik, Sosyal ve Ekonomik Durumu,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011.

Ertürk, Selma Akay, "Şumnu Şehri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Süha Göney'e Armağan), İstanbul Üniversitesi Yayın No: 5150 Edebiyat Fakültesi Yayın No:3452, İstanbul 2013, s. 281-328

İnalcık, Halil, *Osmanlı Sultanı Orhan*, (1324-1362) Avrupa'da Yerleşme, Öncü Basımevi, Ankara.

İnalcık, H., *(*2004) *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezen, Yapı Kredi Yayınları, 1825, Tarih 20, I. Baskı İstanbul Mayıs 2003, S. Baskı, İstanbul Ağustos 2009.

İsmail, Osman, *Şumnu ve Tarihte Bıraktığı İzler*, İzmir 2014.

Kayapınar, Ayşe, "Balkanlarda Mihaloğullarına Tabi Akıncıların Bektaşilikle Bağlantısına Dair Onomastik ve Toponomik Bir Araştırma", *Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaşi Veli, Atatürk Kültür Merkezi Yayını*: 399, Bilimsel Toplantılar Dizisi :49, 2010, s. 39-57

Kayapınar, Ayşe, "Bulgaristan'da Osmanlı Hakimiyetinin Kurulması: Dönemlendirme Sorunu ve İskân", *Türk Tarihinde Balkanlar*, C1, T.C. Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları, Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No:2, Sakarya Haziran 2013, s. 313-334.

Kiel, M., "Hezergrad Maddesi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C17, 1998, s. 297-300

Nuri, Osman, *Ecdad Tarihi*, Şumnu Matbaası, s. 25İBB Kültür ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı), Beyoğlu, İstanbul, 1340 (1924).

Ocaklı, Nuray, *Demographic Structue and Settlement Paterns of North-Eastern Bulgaria: Acase Study on Niğbolu Sandjak (1479-1483)*, (The Institute of Economic and Social Sciences of BilkentUniversity Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

Öntuğ, M. Murat., *Özü iİle İlgili XVII. Yüzyıl Mühimme Hükümleri ve Kalesi*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi, Balıkesir 1995, s. 7-52

Sabev, Orlin, (Orhan Salih), "Osmanlıların Balkanlardaki Fethi ve İdaresinde Mihaloğulları Ailesi (XIV.- XIX. Yüzyıllar): Mülkler, Vakıflar, Hizmetler", OTAM, 33/Bahar, 2013, s. 229-244

Şerifgil, Enver, "Rumeli'de Eşkinci Yürükler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Yıl:2, C 2/12 Haziran 1981, s. 64-80

Todorov, Nikolai, *The Balkan City 1400-1900*, University of Washington Press Seattle, USA 1983

Zinkeisen, JohannWilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu*, Çeviri: Nilüfer Epçeli, Tarihi-1 Editör: Erhan Afyoncu, 1. Baskı Eylül Topkapı-İstanbul 2011.

Ek

Tablo 1: Tahrir Defterlerine Göre Şumnu Kazası İdari Alanında İsmi Değişen Yerleşmelerin Kaynak Lokalizasyon

Sıra No	Yerleşmeler	1479	1483	1512	1516	1538	1557	1579	1642	Güncel Kaynaklar
1	Başa Yiğit Mez.	Başa Yiğit Mez. Yörükler oturur, Şumnu'ya tâbi, s. 10	-	Başa Yiğit Mez. Yörükler oturur, Şumnu'ya tâbi, s. 9	Umurca K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Umurca K. nam-ı diğer Başa Yiğit, Şumnu'ya tâbi, s. 257	Umurca K., Hrazgrad'a tabi, s. 347	Umurca K., Hrazgrad'a tabi, s. 117	Umurca K., Hrazgrad'a tabi, 127	(Eski Cuma ili, Merkez ilçesi, Omarca-Ralitsa) Acaroğlu, a.g.e. s. 766
2	Baybani Sinanlar	-	-	-	-	-	Baybani Sinanlar K. Küçük Hacı Yurdu dahi derler Şumnu'ya tâbi, s. 512	Baybani Sinanlar K. Küçük Hacı Yurdu dahi derler Şumnu'ya tâbi, 235	Sadıklar maa Baybani Sinanlar, Osmanpazarında, s. 273	(Eski Cuma ili, Osmanpazarı ilçesi, PındıkMah.le – (Sadıklar) Verentsi) Acaroğlu, a.g.e. s. 845
3	Beşpınar	-	-	-	-	-	Beşpınar K. İmranlar dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 606	Beşpınar K. İmranlar dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 237	Umranlar K. Eski Cuma'ya tâbi, s. 304	(Şumnu ili, Eski İstanbulluk ilçesi, İmrenler Köyü-İmrenchevo) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 87 Acaroğlu, a.g.e. s. 445
4	Beypınarı	-	-	-	Beypınarı K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Beypınarı K. nâm-ı diğer Düşbudak , Hrazgrad'a tâbi, s. 256	Düşbudak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 861	Düşbudak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 158	Düşbudak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 86	(Razgrad ili, Merkez İlçesi, Dişbudak Köyü-Yasenovet-) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 89 Acaroğlu, a.g.e. s. 282
5	Çoban Mustafa	-	-	-	-	Çoban Mustafa K., nâm-ı diğer Bıyuklu, Şumnu'ya tâbi, s. 246	Çoban Mustafa nam-ı diğer Bıyuklu, tâbii Şumnu, s. 482	Çoban Mustafa K., nâm-ı diğer Bıyuklu, Şumnu'ya tâbi, s. 200	Bıyıklu K. Şumnu'ya tâbi, s. 228	(Şumnu ili, Köklüce ilçesi, Bıyık Köy-Bortsi) Acaroğlu, a.g.e. s. 135 Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 91

6	DalgaçMez.	DalgaçMez. Hacı Bayram Yeri demekle meşhurdur, Şumnu'ya tâbi, s. 78	-	DalgaçMez. Hacı Bayram Yeri demekle meşhurdur, Şumnu'ya tâbi, s. 102	DalgaçMez. Şumnu'ya tâbi, s. 549	-	DalgaçMez. Şumnu'ya tâbi, s. 870	DalgaçMez. Şumnu'ya tâbi, TT.d.559: s. 122	Dalgaç K. Şumnu'ya tâbi, s. 299	(Eski Cuma ili, Merkez ilçesi Dılgaç Köyü) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 91 İvanov, a.g.e., 2013, s. 127 Acaroğlu, a.g.e. s. 243
7	Dobrika	Dobrika K. Yörükler ekerler, Şumnu'ya tâbi, s. 29	Dobrika K. Yörükân, Şumnu'ya tâbi, s. 7b	Dobrika K. Yörükân, Şumnu'ya tâbi, s. 37	Dobrika K. Şumnu'ya tâbi, s. 551	Dobrikovnâm-ı diğer Sığırcı, Şumnu'ya tâbi, s. 270	Dobrikovanâm-ı diğer Sığırcı, Şumnu'ya tâbi, s. 465	DobrikovaK. nâm-ı diğer Sığırcı, Şumnu'ya tâbi, s. 202	Sığırcılar K. Şumnu'ya tâbi, s. 213	(Eski Cuma ili, Osmanpazarı ilçesi, Sığırcılar- (Aşağı Sığırcı- DolnaRatlina; Yukarı Sığırcı- GornaRatlina)-Eski Cuma) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 85 Acaroğlu, a.g.e. s. 62 Yakub, a.g.e. 2012, s. 298
8	Doymuşlar			-	Doymuşlar K. Çernoviye tâbi, s. 558	Toymuşlar ki Beypınarı Ayağında otururlar. OAK.217-8, s. 16	Toymuşlar K. nam-ı diğer Arnavud, Hrazgrad'a tâbi, s. 859	Toymuşlar K. nâm-ı diğer Arnavud, Hrazgrad'a tâbi, s. TT559:48	Arnavud-ı vakf K. Hrazgrad'a tâbi, s. 135	(Razgrad ili, Merkez ilçesi, Arnavut Köyü- Poroişte) Acaroğlu, a.g.e. s. 52
9	Eski Hrazgrad	-	-	-	-	Eski Hrazgrad K. Şumnu'ya tâbi, s. 298	Eski Hrazgrad K. Hrazgrad'a tâbi, s. 370	Eski Hrazgrad, Hrazgrad'a tâbi, s. 134	-	(Arbitos-Razgrad) Saha çalışması
10	Hasan Kulu Mez.	-	Hasan Kulu Mez. tâbi-i Şumnu'ya tâbi, s. 32a	Hasan Kulu Mez. tâbi-i Şumnu'ya tâbi, s. 60	Hasanca maaMez.-i Beyli Hacı K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Karye-i Beyli Hacı ve nâm-ı diğer Hasan Kulu K. Şumnu'ya tâbi, s. 316	Hasanca K. Umurhan dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 500	Hasanca K. Umurhan dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 207	Hasancılar K. Şumnu'ya tâbi, s. 210	Harita çalışması

11	İslam Fakih	-	-	-		İslam Fakih K. Şumnu'ya tâbi, 245	İslam Fakih, Hrazgrad'a tâbi, s. 319	İslam Fakih K. nâm-ı diğer Gökçe Su, Hrazgrad'a tâbi, s. 133	Gökçe Su K. Hrazgrad'a tâbi, s. 101	(Razgrad ili, Kubadın ilçesi, Gökçe Su-SinyaVoda) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 89
12	İzlatova	İzlatovaMez. nâm-ı diğer Akpınar Şumnu'ya tâbi, s. 19-	-	İzlatarMez. Şumnu'ya tâbi, s. 102	İzlatarMez. Şumnu'ya tâbi, s 549-		İzlatar K. Şumnu'ya tâbi, s. 869	İzlatar K. Şumnu'ya tâbi, s. 121	İzlatar K. Şumnu'ya tâbi, s. 201	(Şumnu ili, Eski İstanbulluk ilçesi, Zlatar Köyü) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 87; İvanov, a.g.e., 2013, s. 56
13	Kabakulak	-	-	-	-	Kabakulak K. nâm-ı diğer Nedoklan, Şumnu'ya tâbi, s. 338	Kabakulak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 272	Kabakulak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 108	Kabakulak K. Hrazgrad'a tâbi, s. 104	(Razgrad ili, Merkez ilçesi, Kabakulak Köyü-Uşintsi) Acaroğlu, a.g.e. s. 470
14	Kara Mustafa	-	-	-	-	Kara Mustafa K. nâm-ı diğer Durali Fakih, Şumnu'ya tabi, s. 254	Kara Mustafa nam-ı diğer Durali Fakih, Hrazgrad'a tâbi, s. 320	Kara Mustafa nam-ı diğerDurali Fakih, Hrazgrad a tâbi, s. 156	Durali Fakih, Hrazgrad a tâbi, s. 90	(Eski Cuma ili, merkez ilçesi, Dralfa köyü) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 86
15	Kestane Pınarı	-	-	-	-	Yörükler K. nâm-ı diğer Kestane Pınarı, Şumnu'ya tâbi, s. 280	Yörükler K. nâm-ı diğer Kestane Pınarı, Şumnu'ya tâbi, s. 479	Yörükler K. nâm-ı diğer Kestane Pınarı, Şumnu'ya tâbi, s. 215	Kestane Pınarı K. Şumnu'ya tâbi, s. 233	(Eski Cuma ili, Osmanpazarı ilçesi, Kestane Yeni Mah. le-Kestenovo) Acaroğlu, a.g.e. s. 575 Yakub, a.g.e. 2012, s. 292

16	KireçlikMez.	-	KireçlikMez. Şumnu'ya tâbi, s. 35b	KireçlikMez. Şumnu'ya tâbi, s. 63	Kireçlik K. Şumnu'ya tâbi, s. 552	Kireçlik K. Şumnu'ya tâbi, s. 268	Kireçlik K. nam-ı diğer Uzun Aşıklar, Şumnu'ya tâbi, s. 544	Kireçlik nam-ı diğer Uzun Aşıklar K. Şumnu'ya tâbi, s. 236	Uzun Aşıklar K. maa Kalaycılar, Osmanpazarına tâbi, s. 266	(Eski Cuma ili, Ereviş ilçesi, Aşıklar-Lyübichevo-Eski Cuma) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 85
17	Küçük Dalgaç	Küçük Dalgaç K. Şumnu'ya tâbi, s. 21	Çoban Yurdu K. Şumnu'ya tâbi, s. 30b	Çoban Yurdu K. Şumnu'ya tâbi, s. 57	Dalgaç-ı Müslim K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Dalgaç-ı Müslim K. nâm-ı diğer Çoban Yurdu, Şumnu'ya tâbi, s. 262	Dalgaç K. nâm-ı diğer Çoban Pınarı, Şumnu'ya tâbi, s. 533	Dalkaç K. nâm-ı diğer Çoban Pınarı, Şumnu'ya tâbi, s. 259	Çoban Dere K. Şumnu'ya tâbi, s. 296	(Eski Cuma ili, Merkez Çoban Dere Köyü-Ovçarovo-Eski Cuma) İvanov, a.g.e., 2013, s. 127; Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 91
18	Mezidçe	-	-	-	-	Mezidce K. Kirilova da, Şumnu'ya tâbi, s. 233	Mezidce K. Kirilova'da, Köpek Mah. İskender Mah. Şumnu'ya tâbi, s. 559-560	Mezidce K. Kirilova da, Şumnu'ya tâbi, s. 225	Mezidli K. nâm-ı diğer Köpekli K. Şumnu'ya tâbi, s. 221	(Şumnu ili, Vırbitsa ilçesi, Köpek Köy-Mengişevo) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 85
19	Miline	Miline K Şumnu'ya tâbi, s. 30b	Miline K. Şumnu'ya tâbi, s. 57 (Bu köy küffarı Balçıkhisarında oturur.) Miline Mez. Eymirhandemekle meşhurdur, Şumnu'ya tâbi, s. 32b	-	Sarı Yusuflar K. Şumnu'ya tâbi, s. 553	Sarı Yusuflar K. EymirhanMez. sında oturur, Şumnu'ya tâbi, s. 303	Sarı Yusuflar K. Şumnu'ya tâbi, s. 545	Sarı Yusuflar, K. Şumnu'ya tâbi, s. 217	Sarı Yusuflu K. K. Şumnu'ya tâbi, s. 231	(Eski Cuma ili, Osmanpazarı ilçesi, Sarsıplı Köyü-Tserovişte) 2008, s. 85 Yakub, a.g.e. 2012, s. 298

20	Parmaksız Hasan	Parmaksız Hasan K. Şumnu'ya tâbi, s. 78	-	-	Hasanca K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Hasanca, Kirilova da, s. 301	Hasançi, Geyikli dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 545	Hasançi, Geyikli dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 217	Avcı Hasan K, Şumnu'ya tâbi, s. 232	(Şumnu ili, Vırbitsa ilçesi, Hasan Köy-Lovets) Acaroğlu, a.g.e. s. 407
21	Sadık	-	-	-	-	-	Sadık K. Nazar Ağacı dahi Derler. Şumnu'ya tâbi, s. 476	Sadık K. Nazar Ağacı dahi derler, Şumnu'ya tâbi, s. 241	-	(Eski Cuma ili, Osmanpazarı ilçesi, Göç Mah.le (Sadıklar)-Verentsi) Acaroğlu, a.g.e. s. 845 Yakub, a.g.e. 2012, s. 291
22	Şuaybçe	-	-	-	Şuaybçe K. Şumnu'ya tâbi, s. 554	Şuaybçe K. Şumnu'ya tâbi, s. 285	Şuaybçe K. Şumnu'ya tâbi, s. 481	Şuaybçe K. Eski Cuma'ya tâbi, s. 255	Cuaypçılar K. nam-ı diğer Yörükler, Eski Cuma'ya tâbi, s. 298	(Eski Cuma ili, Merkez ilçesi Yürükler Köyü -Ruets) Acaroğlu, a.g.e. s. 1068
23	Toyuran Zaviyesi	-	-	-	-	ToyuranZav. Çoban Pınarı dahi derler. Şumnu'ya tâbi, s. 269	ToyuranZav. Çoban Pınarı dahi derler. Hrazgrad a tâbi. s. 295	ToyuranZav. Çoban Pınarı dahi derler. Hrazgrad a tâbi. s. 146	-	(Şumnu ili, Bohçalar ilçesi, Doyranlar Köyü-Doyrantsi) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 83
24	Yörgüce	-	-	-	Yörgüce K. Şumnu'ya tâbi, s. 552	Yörgüce K. nâm-ı diğer Şecaat, Şumnu'ya tâbi, s. 260	Yörgüce K. nâm-ı diğer Karagöz, Şumnu'ya tâbi, s. 565	Yörgüce K. nâm-ı diğer Karagöz, Şumnu'ya tâbi, s. 219	Karagözler K. Şumnu'ya tâbi, s. 219	(Razgrad ili, Işıklar ilçesi, Karagözler Köyü-Veselina) Bozhikov, a.g.e. 2008, s. 89
25	Yenice					Nefsi Yenice nam-ı diğer Hrazgrad-ı cedid, s. 10-13	Hrazrgrad Nefsi, s. 847	HrazgradNefsi , s:44-45	HrazgradNefsi, s. 145-146	Razgrad Şehri Acaroğlu, a.g.e. s. 834